

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2785/2024
30.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелене Ивановић, председника већа, Жељка Шкорића и Добриле Страјина, чланова већа, у правној ствари тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Милан Ранковић, адвокат из ..., против туженог „Пролетер“ АД Фабрика чарапа, Ивањица, чији је пуномоћник Ненад Станковић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2952/23 од 09.04.2024. године, у седници већа одржаној 30.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2952/23 од 09.04.2024. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиље за накнаду трошкова ревизијског поступка.

ОДБИЈА СЕ захтев туженог за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ивањици П1 2/23 од 31.01.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље којим је тражила да се поништи као незаконито решење туженог број ../1474 од 04.11.2019. године, којим је тужиљи отказан уговор о раду и обавезе тужени да је врати на рад, те да јој на име накнаде материјалне штете у висини изгубљене зараде за период од 04.11.2019. године до 22.04.2022. године, исплати укупан износ од 964.868,91 динар са законском затезном каматом почев од доспелости сваког појединачног месечног износа до коначне исплате, као у овом ставу изреке. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 210.600,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2952/23 од 09.04.2024. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиље и туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиље да се обавезе тужени да јој накнади трошкове жалбеног поступка. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован захтев туженог да се обавезе тужиља да му накнади трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права и због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку.

Тужени је поднео одговор на ревизију, а трошкове за састав тог одговора је тражио.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20 и 10/23-др. закон) – у даљем тексту: ЗПП и утврдио да ревизија тужиље није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2) ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, као ни друге битне повреде одредаба парничног поступка из члана 407. став 1. ЗПП због којих се ревизија може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била у радном односу код туженог на неодређено време по основу уговора о раду број ../1474 од 04.02.2011. године, а анексом уговора о раду од 16.04.2019. године, распоређена је на радно место „радник ...“. Решењем туженог број ../1474 од 04.11.2019. године, тужили је отказан наведени уговор о раду са свим анексима, услед престанка потребе за обављањем послова на које је распоређена у смислу члана 179. став 5. тачка 1) Закона о раду и исплаћена јој је отпремнина од стране туженог у складу са наведеним решењем у износу од 101.835,06 динара. Наведеном решењу, претходило је доношење Одлуке о укидању радних места број XXXXI-68/19 од 30.09.2019. године и Одлуке о измени Правилника о организацији и систематизацији послова и радних задатака код туженог број XXXXI-69/19 од 30.09.2019. године, којима је смањен број запослених код туженог и укинута радно место радника ..., на ком је тужила била распоређена. Наведени акти објављени су на огласној табли туженог и ступили су на правну снагу пре доношења оспореног решења. Тужени је донео и Програм решавања вишка запослених број 431 од 31.10.2019. године, којим су утврђени разлози за његово доношење и укупан број запослених код послодавца, број, квалификациона структура, године старости и стаж осигурања запослених који су вишак и послови које обављају, критеријуми за утврђивање вишка запослених, мере за запошљавање, средства за решавање социјално-економског положаја вишка запослених и рок у коме ће бити отказани уговори о раду. Наведени Програм је достављен Националној служби за запошљавање и синдикалним организацијама, на који су се они изјаснили. Тужени је упутио позиве Привредном друштву „Tref Socks“ Ивањица, Привредном друштву „Tref Calze“ Ивањица, Друштву за производњу и трговину „Лидер – тех“ д.о.о. Ивањица и СЗР „Свила“ Ариље, да се придруже напорима ради проналажења најбољег могућег решења за запослене, те да се, уколико имају потребу за ангажовањем запослених на некој од радних позиција у оквиру њихове компаније, обрате Друштву или Националној служби за запошљавање.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су, применом члана 179. став 5. тачка 1) Закона о раду, одбили тужбени захтев тужиље за поништај оспореног решења о отказу уговора о раду, враћање на рад и накнаду материјалне

штете, налазећи да је тужиљи радни однос престао у законито спроведеном поступку, те да је стога, неоснован и њен захтев за враћање на рад и накнаду материјалне штете, у смислу одредбе члана 191. став 1. Закона о раду.

По становишту нижестепених судова, да би отказ из овог разлога био законит, потребно је да је код послодавца дошло до технолошких, економских или организационих промена услед којих је престала потреба за обављањем одређеног посла или је дошло до смањења обима посла, као и да је послодавац пре отказа уговора о раду запосленом исплатио отпремнину. Наведене промене морају бити изражене у Правилнику о организацији и систематизацији послова код послодавца или неком другом акту којим послодавац утврђује организационе делове и врсте послова који се обављају код послодавца, врсту и степен стручне спреме, као и друге услове који морају бити испуњени за рад на тим пословима. У конкретном случају, тужени, као послодавац, је, приликом доношења решења о отказу уговора о раду тужиљи применом одредбе члана 179. став 5. тачка 1) Закона, у свему поступио у складу са одредбама чланова 153. до 160. Закона којима је регулисан поступак решавања вишка запослених. Тужени, такође, није поступио супротно одредби члана 182. став 1. Закона о раду, јер на пословима које је тужиља обављала, а који су општим актом туженог укинута, није запослио друга лица, већ је вршење дела тих послова распоредио на извршиоце других радних места, све у складу са правом послодавца да према својим потребама, у циљу рационализације и уштеде и у складу са својом пословном политиком, самостално одреди начин на који ће организовати процес рада и обављање појединачних послова. Такође, како је тужиљино радно место укинута, послодавац (овде тужени) није у обавези да примени критеријуме ради одлучивања ко ће од запослених бити проглашен за запосленог за чијим радом је престала потреба.

По оцени Врховног суда, побијана пресуда је заснована на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1) Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, ... 95/18), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца, и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Одредбама чл. 153-160. Закона о раду, регулисан је начин решавања вишка запослених. Према члану 153. Закона о раду, послодавац је дужан да донесе програм решавања вишка запослених, ако утврди да ће због технолошких, економских или организационих промена у оквиру периода од 30 дана доћи до престанка потребе за радом запослених на неодређено време, а чланом 155. је прописано шта програм треба да садржи и ко су доносиоци програма. Чланом 154. истог закона, је прописана обавеза послодавца да, пре доношења програма, у сарадњи са репрезентативним синдикатом код послодавца и републичком организацијом надлежном за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених, а чланом 156. обавеза синдиката да достави мишљење, као и републичке организације надлежне за запошљавање да достави предлог мера. Одредбама чл. 158. и 159. овог закона, прописана је обавеза послодавца да запосленом за чијим радом је престала потреба исплати отпремнину.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право, када су на основу члана 179. став 5. тачка 1) Закона о раду, одбили тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду, враћање на рад и накнаду материјалне штете. За своје одлуке дали су разлоге које у потпуности прихвата и Врховни суд.

Наиме, и по становишту овог суда, у конкретном случају је постојао основ за примену отказног разлога прописаног чланом 179. став 5. тачка 1) Закона о раду, јер је радно место на којем је тужила била распоређена укинута, а тужени није могао тужилци да обезбеди премештај на друго одговарајуће радно место, нити да спроведе неку од мера из члана 155. став 1. тачка 5) Закона о раду. У тој ситуацији, када је радно место укинута, тужени није био у обавези да примени критеријуме прописане законом и колективним уговором туженог, јер је примена критеријума обавезна само у ситуацији смањења броја извршилаца на истом радном месту, што овде није случај. Чињеница да су послови укинута радног места на које је тужила била распоређена наставили да се обављају код туженог од стране других запослених је без утицаја, јер је аутономно право послодавца да самостално, према својим потребама, у циљу рационализације и уштеде и у складу са својом пословном политиком, одреди начин на који ће организовати процес рада и обављање послова, па суд не може ценити њихову целисходност и оправданост. Како је тужилци пре отказа уговора о раду исплаћена отпремнина, поступак отказа по наведеном основу је спроведен у свему у складу са законом. Стога је, по оцени Врховног суда, неоснован захтев тужилце за враћање на рад, као и захтев за накнаду материјалне штете.

Имајући у виду све изложено, Врховни суд је нашао да ревизију треба одбити као неосновану, па је на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у ставу првом изреке.

Како је ревизија тужилце одбијена као неоснована, одбијен је и њен захтев за накнаду трошкова ревизијског поступка, док трошкови састава одговора на ревизију туженог нису нужни трошкови, па је на основу чл. 153. и 154. став 1. ЗПП, одлучено као у ставу другом и трећем изреке.

Врховни суд није одлучивао о захтеву тужилце за ослобађање од плаћања судске таксе на ревизију, будући да одлуку о томе, сагласно одредби члана 10. став 2. Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, број 28/94 ... 95/18), доноси првостепени суд.

**Председник већа – судија
Јелена Ивановић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић